

Stoer tussen schol en fint en puitaal

Chantal van Dam: *De lucht van zout en teer.*

Nijgh & Van Ditmar, 336 blz. € 19,90

Als je een roman van vijfduizend bladzijden kunt schrijven over een bureau voor volkskunde, moet Chantal van Dam hebben gedacht, dan kan je er ook wel eentje van een paar honderd bladzijden schrijven over iets ogenschijnlijk even saais: een controledienst van de rijksoverheid. In *De lucht van zout en teer*, haar vierde boek, worden we geducht bijgepraat over de wondere wereld van de Nederlandse visvangst in de jaren tachtig. De wereld van tong en schol, platviskotter en boomkor, haven en afslag, Urk en Arnemuiden. Maar vooral gaat het hier om de controle op die visvangst.

Biologe Ilse Versluijs, vermoedelijk een jonger alter ego van de schrijfster, zelf ook biologe, verhuist in 1980 van Amsterdam naar het Limburgse Beusberg, waarin Kerkrade te herkennen valt. Met vriend Sicco en stiefdochter Sabine onderhoudt ze daarna noodgedwongen een enigszins moeizame weekendrelatie. Daar, in Beus-

berg, is de Controledienst van Landbouw en Visserij, de CDLV, gevestigd, in het kader van de toen zo gewenste decentralisatie. Ilse wordt door ingenieur Varkevisser aangesteld als controlespecialist voor de visserij. Ze heeft enige twijfel bij haar benoeming, maar meent het toch te moeten doen. De zee en de vissen ('de kleine pieterman, de puitaal, de fint') zijn haar lief en verdienen haar bescherming. De geur van zout en teer associeert ze met haar jonggestorven vader die altijd mooie zeeverhalen placht te vertellen.

In de praktijk blijkt het niet eenvoudig te zijn om de zogeheten 'kinderkamer' van de Noordzee te behoeden voor overbevissing. De vangstbeperkingen waaraan de vissers zich sinds 1975 dienen te houden, worden massaal ontdoken. Er wordt geknoeid met vangstopgaven, zodat grote hoeveelheden 'grijze vis' worden verhandeld. De minister kondigt steeds nieuwe maatregelen en strengere sancties af, maar als het erop aankomt, blijven harde maatregelen uit en worden de vissers ontzien. Halfslachtig beleid dus. 'De CDLV dweilt met de kraan open', zo vat Ilse de voor de controleurs onmogelijke opdracht samen.

De lucht van zout en teer is een stoere ro-

man over een vrouw in een mannenbolwerk van visquota, fileermessen, mosselboeren, grimmige fuikenvissers en doorgedraaide schol. Ilse raakt in deze omgeving niet echt thuis, omdat ze weigert onder één hoedje te spelen met sjoemelende vissers aan de ene en sjoemelende Haagse bazen aan de andere kant. Zo dreigt de onkreukbare controlespecialiste tussen wal en schip te belanden – ook in haar persoonlijke leven. Maar na drie jaar weet ze, om nog maar even in sloopstermen te blijven, het roer om te gooien.

Bijzonder aan deze roman is de droogkomische, steeds lichtjes verwonderde manier van vertellen. De toon is niet klagerig of verongelijkt, maar steeds feitelijk. En vooral ook nuchter: zo oneerlijk gaat het blijkbaar toe in het leven en iedereen mag er het zijne of hare van denken. Dat maakt onze Ilse wel een beetje tot een verwisselbare figuur, tot een vrouw zonder eigenschappen. Meer een doorgeefluik dan een welomlijnd karakter. Maar dat past ook eigenlijk wel goed in dit informatieve, maar prettig onthechte scheepsjournaal.

JANET LUIS